

1168

LKA

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

Mintis

Nr. 128
PIRMADIENIS
1946 M. LIEPOS MĖN. 29 D.
I METAI

LIETUVIŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

Amerika grįžta į Lietuvą

JAV LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS PRIPAŽINIMO 25 M. SUKAKTIES PROGA

Ši mėnuo 28 d. sukanka 25 m., kai JAV pripažino Lietuvos nepriklausomybę de jure. Tai buvo pirmojo Pasaulinio Karo eigos ir Amerikos demokratinės politikos vaisius. Prez. Wilsono mestieji mažųjų tautų ir valstybių laisvės šūktai rado Europos valstybių pritarimą ir ištisai eilei mažų tautų suteikė Nepriklausomybę. Galima įsivaizduoti, koks didelis buvo džiaugsmas ir entuziazmas tų tautų, kurios po kelis šimtmečius vergavo didelėms kaimyninėms imperialistinėms valstybėms ir po ilgų kovų laimėjo savarankumą.

Daug Lietuvos veikėjų, inteligentų ir paprastų kaimo žmonių, nepakeldami svetimos valstybės jungo ir priespaudos pametė savo sodybas, šeimas ir slaptai atsидūrė Amerikoje, ieškodami ne tiek asmeninės laimės, kiek individualinės laisvės. Dr. J. Šliupas, kun. Burba ir ištisa eilė kitų, negalėdami okupuotoj Lietuvoj veikti, energingai kovojo dėl Lietuvos Laisvės Amerikoje. Amerika buvo nuskriaustųjų tautų žmonių ir laisvės kovotojų prieglobstis.

Anas Didysis karas laimingai būdu parbloškė imperialistines valstybes, ir karo frontas palūžo ties Lietuvos ribomis. Strategiškai susidarė tokia padėtis, kad Lietuvos kovotojai atlaikė besiveržiančias svetimas kariuomenes ir de facto išsikovojo Nepriklausomybę. O de jure Lietuvos Nepriklausomybę pripažino visos demokratinės geros valios valstybės.

Amerikos lietuviai kovoje dėl Nepriklausomybės parodė didžiausią pasiukojimą ir paramą. Didelės pinigų sumos ir karšti Nepriklausomybės kovos šūktai plaukė iš Amerikos į Lietuvą. Daug veikėjų ir karių atsirado Nepriklausomoj Lietuvoj. Rysis su Amerika buvo ne tik platoninis, bet ir tiesioginis, konkretus. Daug lietuvių amerikiečių ir patys grįžo į Lietuvą ir savo kapita-

lus investavė Lietuvos pramonei ir ūkiui kelti.

Per 22 Nepriklausomybės metus Lietuvos žvilgsnis buvo nukreiptas į Ameriką. Mūsų politikos, kultūros veikėjai važinėjo į Ameriką ir ten ieškojo organizacinių, kultūrinių pavyzdžių ir vertybių. Mūsų literatūra praturtėjo B. Stove, Longfellow, Dreiserio, L. Sinclair, O'Neil ir k. kūriniams. Iš Amerikos giminių plaukė ne tik doleriai, bet ir gražesnio, teisingesnio, demokratinio gyvenimo ilgesys.

Palyginus šį pokarį su anuoju, šiandien mūsų tauta negyvena tuo entuziazmu ir tuo džiaugsmu, kuriuo gyveno prieš 25 metus. JAV nors tebepripažįsta Lietuvos Nepriklausomybę de jure, nors tebekovoja dėl mažųjų valstybių laisvės, tačiau de facto Europoje yra įsigalėjęs vienos diktatūrinės valstybės imperializmas, kuris paglemžė daugelio tautų laisvę ir graso pasaulinei taikai. Minėdami šias kilusias JAV tautų laisvės pripažinimo sukaktuves, tikimės, kad ateityje vis tiek teisė ir laisvė laimės prieš melą ir smurtą ir kad Lietuva vėl kelsis laisva ir nepriklausoma. M. S.

KONEVAS VIETOJE ZUKOVO

Londonas. Sovietų įgulos Austrijoje viršininkas maršalas Ivanas Konevas paskirtas vyriausiuoju okupacinių jėgų Vokietijoje viršininku. Iš Maskvos pranešama, kad ligšiolinis raudonosios armijos okupacinių jėgų viršininkas Grigorijus Zukovas paskirtas Odesos garnizono komendantu. Balandžio mėn. jis buvo atšauktas iš sovietų okupacinių jėgų Vokietijoje viršininko postovio ir paskirtas sausumos jėgų viršininku ir gynybos ministerio pavaduotoju.

KALTINAMŲJŲ PASKUTINIS ŽODIS

Nuernbergas. Antradienio posėdžio metu teisėjas Lordas Lawrence pranešė, kad apklausinėjimas netrukus baigsis ir kaltinamiesiems bus leista pasakyti paskutinį žodį.

SUIMTI IR VĖL PALEISTI

Muenchenas. Sekmadienio naktį amerikiečių karinė policija suėmė keturis Bavarijos komunistų partijos lyderius. Sulmtieji buvo trečiadienį, patikrinus jų asmenybes, vėl paleisti.

Amerikiečių žinių kontrolės įstaigai įsakius, paskutinysis komunistų „Informacijos lapas“ buvo uždraustas platinti.

Delegacijos susirenka

Paryžius. Pirmadienį susirenkančios taikos konferencijos dalyviai posėdžiaus Liuksemburgo rūmuose. Paryžiaus policija ims plačiau žygių delegacijų saugumui laiduoti. Paryžiuje susirenka apie 200 diplomatų, vertėjų ir korespondentų. Didžiausioji delegacija bus Tarybų s-gos. Iš viso svečių iš užsienio tikimasi būsiant apie 700. Britų delegacijos nariai į Paryžių vyksta per Londoną. Užsienų reikalų ministeris Bevinas ketino būti Paryžiuje jau sekmadienį.

SUNKIAI IŠKOVOTAS DARBIETŲ LAIMĖJIMAS

Londonas. Perrenkant Kento apygardoje vieną atstovą, darbiečių partijos kandidatas išėjo laimėtoju tik nedideliu 1850 balsų skirtumu, tuo tarpu kai per pirmus rinkimus šis skirtumas buvo 11.700 balsų. Anglijoje į šiuos rinkimų rezultatus, kurie buvo nekantriai laukiami, žiūrima, kaip į darbiečių vyriausybės kritiką.

„KULTŪRA“

Buvęs Vokietijos reicho kultūros kameros prezidentas yra pareiškęs: „Aš visuomet paruošiu savo revolverį, kai tik užgirstu žodį „kultūra“.

RUSAI ATLEIDŽIA KARO BELAISVIUS?

Berlynas. Laisraštis „Neues Deutschland“ rašo, kad iki spalio mėnesio vidurio iš Rusijos turi sugrįžti apie 120.000 vokiečių karo belaisvių. Pirmųjų transportų jau laukiama.

NORI LIKTI ITALIJOJE

Paryžiaus konferencijos nutarimu prie Prancūzijos priskirtų anksčiau buvusių Italijos Brigos ir Tendor provincijų, gyventojai kreipėsi į keturis didžiausius, prašydami juos palikti Italijoje.

VĖL PIETŲ TIROLIS

Viena. Austrijos vyriausybė ketina įteikti taikos konferencijai notą, kuria prašys atskleisti pietų Tirolio gyventojus dėl jų noro priklausyti vienai ar kitai valstybei.

Skubotai svarsto Palestinos klausimą

Vašingtonas. Užsienų reikalų ministeris Byrnesas pranešė, kad D. Britanija ir JAV šiuo metu diskutuoja Palestinos klausimą. Jį išspręsti galima tik Palestinos padalinimu. Prieš vykdamas į taikos konferenciją Paryžiuje jis tuo klausimu pasitarsiąs su prezidentu Trumanu. Pati Arabija su dalinimo planu sutinkanti.

AREŠTAI PALESTINOJE

Londonas. Palestinos policija liepos 26 d. suėmė įvairių luomų 376 asmenis, vyrus ir moteris, kurie įtariami turėję sąty su teroristinėmis organizacijomis.

GREISERIS — „DIDŽIAUSIAS BAZNYČIOS PRIEŠAS“

Vatikanas. Užkirsti kelią paplitusiems gandams, sąryšį su Popiežiaus intervencija pa karto Wartegau gauliterio Greiserio reika-

lu, Vatikane buvo paskelbtas Popiežiaus laiško Lenkijos ambasadoriui Romoje tekstas. Jis skamba taip:

„Mirti pasmerktas Arturas Greiseris specialioj telegramoj prašė Popiežiaus užtarmimo. Pasmerktasis buvo aršus Bažnyčios priešas ir jos persekiotojas Wartegau. Jo Šventenybė Popiežius, sekdamas savo dieviškąjį Mokytoją, kuris ir ant kryžiaus mirdamas meldėsi už savo budelius, į pasmerktojo šauksmą atsiliepė ir kreipėsi į atitinkamą įstaigą prašydamas malonės“.

GERAS JAV DERLIUS

Vašingtonas. JAV žemės ūki ministeris pranešė, kad numatoma, jog šiais metais kviečių ir kukurūzų derlius bus labai geras. Apskaičiuojama, kad šiais metais bus gauta apie 9 milijonai bušelių daugiau, negu praėjusiais. Tokiu būdu javų perteklius šiais metais sieks 135 milijonus bušelių.

Nepagarba savajai kalbai

Džiaugėmės nepriklausomybės metais savo kalbos nuolatinu švarėjimu. Tiesa, kalbos specialistai pasibardavo dar, kad čia vienur ar kitur negerai dar kirčiuojama, čia įstaigų raštų kalba kai kur beišvirstanti į kažkokį žargoną, bet ir tai pamažu gerėjo, kur žmonėms buvo noro ir geros valios. O apskritai tos vadinamosios kalbos negerovės ir šiukšlės baigė išnykti, kol pagaliau atėjo tie visi nelemtieji okupacijų, nelaisvių ir nelaimių, ištrėmimo metai, ne tik sustabdžiusieji nuolatinę kalbos pažangą, tolydinę jos tobulėjimą, bet nemaža ir naujų šiukšlių priveisusieji kalboje.

Štai kad ir žodyno dalykai. Iš pradžių nelaimių metais į mūsų kalbą buvo įjungti moprai, komsomolai, komsorgai, kompartijos, stiengazietos ir dar aibės kalbos maitojimo perlų, kuriuos vartojo ne tik eilinis pilietis, bet ir įstaigos savo raštuose ir anuometinė spauda (aišku, ir dabartinė spauda Lietuvoje). Vėliau įsikūrė kartenštelės, kelionėms ar apsiginti nuo gaudytojų reikėjo turėti krūvas visokių bešeinigungų ir t. t. Tiesa, antrosios okupacijos metu oficialiosios įstaigos susirašinėdamos ir spauda šių iš artimųjų vakarų su okupacija atėjusių šiukšlių vengė, bet kasdieninė šnekamoji kalba vis dėlto knibždėjo jomis labai gausiai.

Kas pasitraukė nuo rytų pavojaus į vakarus, vėl dažnai ne tik neužmiršo Lietuvoje begyvenant iš vokiečių kalbos išmokytųjų įvairių žodžių, neieškodamas jiems savo kalboje jokio pakaitalo, bet dar prie turimojo žodyno pridėjo visokius wirtschaftsamtus, esbanus, štrassenbanus, auslenderius, lagerfiurerius, verbindingsoficyrus, naujai sertifikatus ir t. t.

Visi tie ir kiti svetimai žodžiai reikalingi ir naudingi, kai reikia susigėkėti su kitų tautų žmonėmis, bet lietuvis su lietuviu susirašinėdamas ar kalbėdamas visada gali be jokio vargo susirasti tiems svetimiems žodžiams lietuviškus pakaitalus. Kai nori, iš tikro ir susiranda, nes toms sąvokoms išreikšti užtenkamai yra lietuviškų žodžių.

Gas kas svetimais žodžiais savąją kalbą margindamas nori parodyti savo perdėtą išsimokslinimą, gal kas tingi kalbėdamas tuojau pat susirasti svetimam žodžiui pakelsti lietuvišką žodį, bet nei viena, nei kita nėra pateisinama. Negalima perduoti lengvai žiūrėti į kalbos reikalus. Ypač šiandien turime brangintį visa, kas lietuviška. O jei dar tektų keletą metų pagyventi svetur ir tarp svetimųjų? Argi mes taip jau lengvai intume ir atsisakytume savo kal-

Į SOVIETŲ ZONĄ IŠLEIDŽIA MAISTO SIUNTINIUS

Londonas. Sovietų karinė valdžia Vokietijoje leido tarptautiniam Raudonajam Kryžiui siuntinėti maisto siuntinius Vokiečiams sovietų okupuotoje zonoje, už Berlyno ribų.

Vašingtonas. Pagal Vašingtono gyventojų surašymo biuro duomenis, s. m. sausio mėn. 1 d. Jungtinėse Amerikos Valstybėse buvo 140 386 500 gyventojų. Palyginus šį skaičių su 1942 metų gyventojų surašymo duomenimis, tai per tą laiką JAV gyventojų yra padidėję 8 700 000 žmonių.

bos, visus jos žodžius, savo perdėtą išsimokslinimą ar tinginį berodydami, argi galėtume pakeisti svetimais? Ką tada turėtume pasakyti apie lietuviškąjį atsparumą? Nors reti atsitikimai, bet vis dėlto pastebimi, kai tarp svetimųjų atsidūrę grynai lietuviai po metų gerokai primiršta savo gimtąją kalbą. Ana, kai po Vokietijos kapituliacijos kūrėsi lietuviškos stovyklos, atėjo į vieną jų jauna moteris, smarkiai iš pradžių vokiečiavusi ir kai kieno laikyta prisimėtele. Norėdama atkreipti klausytojo dėmesį,

„Tiesa“ apie Kovarsko valstieciū mitingą . . .

Pripuolamai pateko į rankas „Tiesos“ š. m. birželio mėn. 9 d. Nr. 133 (967). Jis tuo įdomus, kad beveik visas skirtas Kovarsko valsčiaus vadinamųjų valstiečių, „gavusių“ žemės iš bolševikų, susirinkimo aprašymui. Net įžanginis laikraščio straipsnis skirtas taip pat Lietuvos valstiečių „svietimui“.

Jau iš įžanginio paaiškėja, kad iki pat šiol vadinamoji žemės reforma dar nepašalinta. Yra kaltė — turi būti ir kaltininkas. Štai, „Tiesa“ ir surado „kaltininką“: „Žemės reformos trukdytojai yra buožiniai nacionalistai, kurie stengiasi apeiti žemės komisijas, buožiniai banditai, kurie teroru mėgina stabdyti žemės reformą. Dėl nepapankamo vietinių organų budrumo, dėl to, kad vietiniai partiniai ir tarybiniai organai ne visuomet su visu ryžtingumu vykdė bolševikų partijos politiką, buožėms kai kur pavyko apgauti žemės komisiją“. Toliau įžanginiame pabrėžiama, kad esąs būtinas reikalas „galutinai su šaknimis išrauti banditinių nacionalistinių elementų likučius, kurie trukdo tarybiniais žmonėms ramiai dirbti ir gyventi“. Ir įžanginio pabaigoje skelbiama, kad „buožės rašė laiškus Hitleriui, prašydami išžudyti visus naujakurius . . .“

Visas šis straipsnis persunktas panašia pagieža prieš lietuvių ūkininką, prieš jo melą bei prisirišimą prie gimtosios žemės. Straipsnio tonas ir baisūs plūdimosi žodžiai leidžia spręsti, koks teroras bolševikų vykdomas Lietuvoje. Net neužmirštamųjų 1941 m. birželio 14—21 d. d. trėmimų metu bolševikinė spauda nebuvo taip pakėlus balsą prieš lietuvius.

Toliau pats mitingo aprašymas. Iš jo paaiškėja, kad Kovarsko „valsčiuje buvo sudarytas žemės fondas iš 5.099 ha“. Ir „kartu su žeme iš dvarininkų ir stambiųjų buožių buvo paimta 95 arkliai, 20 kumeliukų, 115 karvių, 37 avys, 87 kiaulės. Be to, paimta 50 plūgų, 81 akėčios, 49 pakinktų komplektai, 19 rūšiavimo ir vėtimo mašinų, 15 kuliamaųjų mašinų, 5 motoriniai varikliai, 9 sėjamosios mašinos, 11 arklinių grėblių, 1 traktorius. Kartu su tuo į valsčiaus fondą pateko 84 gyvenamieji namai, 80 tvartų, 76 klotimai, 51 svirnas ir daug kitų trobesių“. Toliau iš to paties aprašymo paaiškėja, kad žmonėms išdalyta iš viso 2.864 ha žemės. O kur likę 2.235 ha? Kolchozai ir sovchozai? O gal šiaip sau dirvonauja? „Tiesa“ atsakymo neduoda.

O štai Epušoito kaimo naujakurio Petro Danylos žodžiais, pagaliau kokia žemė buvo duodama: „Po Lietuvos išvadavimo iš hitleriškių banditų aš vėl gavau žemės.

Ji jau „Pass mal auf!“ sakė, o ne „klausyk!“ ar kaip kitaip. Ji tik vienerius metus pati viena buvo išgyvenusi tarp vokiečių, ir tiek laiko visiškai užteko, kad pradėtų žymiai šlubuoti jos gimtosios kalbos mokėjimas. O jei ji būtų taip kelerius metus be lietuvių pagyvenusi?

Savosios kalbos marginimas svetimais žodžiais yra nepagarbos rodymas jai. O argi mes nebemokėtume ar nepajėgtume pagerbti vienos brangiausių tautinių ypatybių, kurią atsivežėme ir į ištrėmimą? Turėtume ir mokėti ir pajėgti.

K. Barėnas.

Bet ši kartą man nepasisekė. Žemės komisija man davė tokį sklypą, kad aš pats nesidžiaugiu juo dabar. Vietoj ariamos žemės — balos ir krūmai. Ten ir nebetkokia varna nutūps. O žvirbliai ir iš to nepasirodo“.

Apie iš lietuvių ūkininkų atimtųjų gyvulių bei trobesių ir kitų gėrybių paskirstymą Kovarsko valsčiuje „Tiesa“ taip rašo: „Žemės komisija perdavė naujakuriams 39 arklus, 10 kumeliukų, 22 karves, 13 veršukų, daug avių, 59 naujakuriai gavo gyvenamuosius namus“. Apie likusių gyvulių paskirstymą ir atimtųjų žemės ūkio mašinų bei įrankių dalijimą nieko nesakoma. Kur visa tai dingo? Į bolševikinę Rusiją išvežta ar šiaip sau surūdijo brangūs ūkio padargai?

Ir šitame mitingo aprašyme, kuris tęsiasi beveik per tris (!) laikraščio puslapius, visur užkliūva vadinamieji buožės ir „banditai“ (supras — lietuvių partizanai — kovotojai už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę). Štai keletas citatų iš laikraščio: „Kol kas kiekviename žingsnyje mums trukdo gyventi buožės ir jų pataikūnai. Dažnai jų darbai pasidaro nepakenčiami . . . Jie skleidžia įvairius tauškalus, priešiškus gaudus, visaip šmeizta. O ten, kur šmeiztas prieš mūsų geriausias žmones nepadedą — jį pavartoja ginkla . . . Kad visi darbo valstiečiai galėtų ramiai dirbti savo žemėje, gautoje iš tarybų valdžios, reikia vesti kaip galima ryžtingesnę kovą su banditiškais pasireiškimais“.

Kovarsko apylinkės naujakurys A. K. štai kaip atsiliepia apie to miestelio kooperatyvą: „Kovarsko kooperatyvo lentynos ir sandėliai visuomet tušti. Per trejus metus mes nematėme nei vienos vinies, nei jokio gelžgalio“. (Visos citatos iš „Tiesos“ Nr. 133 (967) š. m. birželio mėn. 9 d.)

Salia mitingo aprašymo, įdėtos dvi fotografijos. Viena jų smulkesnė ir sunku ką žiūrėti. Pirmose eilėse sėdinčiųjų veidai labai ir labai įtartini, kad tai būtų lietuviai. Ypačiai švarkeliai, kiek galima žiūrėti, labai primena 1941 m. matytus Lietuvon atvežtus kolchozininkus iš „broliškiųjų respublikų“. Antroje nuotraukoje iš viso yra 8 asmenys, tariamieji to valsčiaus naujakuriai, iš kurių 4 barzdoti . . . Belieka tik klausimas, ar tai nuo seno Lietuvoje gyvenusieji rusai, ar naujai atvežtieji iš rytų kolonizatoriai. Vis tik Lietuvoje, išskyrus Muravos (prie Kauno) kaimą, Jonavos vilc. ir dar vieną kitą rusų apgyventą Lietuvą kaimą, prieškariniais laikais barzdotų mūsų krašto gyventojų, ypačiai iš ūkininkų bei žemės ūkio darbininkų tarpo, sutikti buvo retenybė. O čia iš 8 veidų 4 barzdoti!

— av.

Alg. Gintautas.

Nemalonus prisiminimai apie Austriją

(Pabaiga)

Tris dienas pagyvenus, portier primena: „Šiandien reikia eiti į Verkehersverein ir atnešti leidimą gyventi viešbutyje“.

Tai reiškia: duok keletą cigarečių ar lašinių. Po kelių dienų atbėga į kambarį šeiminkė ir prašo sviesto gabaliuko, Neduos, eisi lauk. Po kurio laiko susirgo sūnus škarlatina. Pasveikęs buvo reikalingas geresnio valgio. Bet viešbučio šeiminkė ir šiuo momentu atbėgo prašyti pieno nežiūrėdama, kad tai atima nuo sergančio vaiko.

Kartą užėina pas mus dailininkas B., kuris nebeturi kur gyventi, iš seno buto vokiečiai meta lauk, viešbuty rasti kambario neįmanoma, o tarnybos vietovė, kaž kur tarp dujų galima nakvoti, bet nesi tikras, kad gyvas liksi. Bandau tarpininkauti pas mūsų šeiminkę, kad ji su žmona priimtų kuriam laikui gyventi. Jis paruošia gerą kyšį: pupelių kavos, tualetinio muilo ir dar kaž ko brangaus, tikėdamasis, kad ilgiau galės viešbutyje pagyventi. Priima kyšius, duoda, prastą kambariuką, palaiko vieną dieną ir meta lauk. Didžiausias ir pagrįstas dailininko pasipiktinimas tokiu elgesiu, bet ką daryti su kyšiais. Žmona jam neduoda ramybės, kad jis tiek daug sukišo ir reikia išsikraustyti. Po nemigo ir nervų nakties dailininkas nueina pas šeiminkę, ir paprašo atgal nors pupelių kavą. Po kelių dienų šeiminkė man su ironija ir priekaištingumu pasakoja, kad dailininkas neturėjo gėdos paprašyti atgal pupelių. Kiaulė tu esi — pamaniau — jei tu neturi gėdos nulupti iš žmogaus šimteriopai, apgauti ir išmesti.

Daug lietuvių, latvių, ukrainiečių paliko tamsą viešbutyje lašinius, pupelių, kavą, sviestą, pieną, paskutinį kostiumą ir brangenybes, kad jų vaikai galėtų geriau gyventi. Bet ponis Marilė, ukrainietė, lenkė, vokiečių (trepojų) tautybę skelbėsi pagal reikalą, kurios vyras dirbo skerdykloje ir nešėsi į šalį šviežią mėsą, taukus, inkstus, gyveno visą laiką, kaip inkstas taukuose, viešbutyje. Ji turėjo teisę viešai naudoti elektrinę plytelę, kai kitiems šeiminkė Gestapo dėl plytelės atvedavo, ji turėjo teisę dėl šeiminkės rėkti, nes ir šeiminkėi riebalai. Į burną varvėjo iš Marilės malonės.

Kaip lietuvis kaimietis, išėjęs į žydinčių dobilų lauką skina vieną po kito dobilą, iščiulpia medų ir liekanas išspiauna, taip viešbučio šeiminkė iščiulpdavo kiekvieną svetimą ir, kai jis nieko neturėdavo bekišti, išmėsdavo.

Gestapo — nuolatiniai svečiai

Nors viešbučio apsurki šeiminkė, matyt, tepdavo ir Verkehersverein ir Gestapo, kad galėtų pateisinti savo nelegalų elgesį, laikydama gyventojus be leidimų daugiau kaip tris dienas, tačiau Gestapo buvo nuolatiniai viešbučio svečiai, kurie tikrindavo gyventojus. Šeiminkė kombinuodavo keisti datas gautuose keliom dienom leidimuose. Visai tekdavo sukintis, rodyti įvairius nesveikatos dokumentus, kad galėtum apsiginti nuo Gestapo. Žitūrėk, pačiam vidurnakty atbėga šeiminkė ir kelia, kad eitam į vestubiulį gestapo akivaizdon. Kita

dieną jau šeiminkė vėl varo tave laik, gždindama gestapu. Tada bėgi į Verkehersverein, šiaip taip, dėl vaiko ligos, gauni keliom dienom leidimą ir vėl lauki, kada tave mes lauk. Išgyvenome Vienoje pusę metų ir nebuvo tokios ramios dienos, kad galėtum ką nors dirbti, nes visą laiką tave persekiojo arba Verkehersverein arba Gestapo arba šeiminkė, neduodami ramiai gyventi.

Svetimšaliai — vagys

Gražią rudens popietę išėjome su šeima į sodelį. Žmona pasiėmė mergaitę megsti megstinuką, aš paėmiau keletą laikraščių ir portugalų kalbos vadovėlį. Sodelyje sėdėjo keletas senyvų moterų, kurios taip pat šį tą mezgė, siuvinėjo. Žmona po kurio laiko parbėgo namo kaž ko parsinešti, o aš su vaikais palikęs dar skaičium laikraščių ir mokiausi portugaliskai. Tik apie 5 val.

Jonas Mekas

Vėjas isdegusiam mieste

Pavėjui išsidraikiusiais plaukais išbėgo išsigandus į ant kelio, prispaudus prie krūtinės lėlę. O kas išneš mėlynus kaspinėlius ir jos nedidelę lovelę?

Kur lekia jie? Pilni vežimai, sukliūdami, skubėdami...
Ko šaukia taip po dardesį ir dūmus?
Ar nepamiršo kaspinėlių iš skubumo ir ar įdėjo jos lovelę į vežimą?

— — — — —
Nutilo, ištuštėjo gatvės. Palengvėle pradėjo pelenus žarstyt atėjęs vėjas. Ištraukė jis nustebeš mėlyną kaspinėlį ir plevesuodamas, švaistydamas linksmai pavėjui mergaitės ieškoti išskrido vėjas.

JAV kariuomenės išlaidos

Amerikos žinių agentūra AP praneša, kad šiomis dienomis kongresui buvo įteikta JAV kariuomenės išlaidų sąmata 7.099.103.470 dolerių sumos. Tai yra didžiausia sąmata, koki kad yra buvusi taikos metu. Ji dvigubai prašoka paskutinį 1941 mt. prieškarinį biudžetą.

Karo ministerijos biudžeto lydraštyje yra nužymėti kariuomenės planai atominės energijos srityje. Generolas Eisenhoweris ir gener. majoras Leslie R. Grovesas pasisako prieš atominės paslapties išdavimą šiuo metu. Vien tik atominės energijos srities reikalams kariuomenei yra skiriama 175.000.000 dol. išlaidų. Vadinamasis Manhattano projektas, iš kurio yra kilusi atominė bomba, turi būti ne kiek ne mažesniu tempu vystomas toliau. JAV šjaurės rytų srityje leidžiama kariuomenei įrengti naują atominės energijos bandymų centrą, kuris turės bendradarbiauti su toje srityje esančiomis universiteto laboratorijomis.

Alaskoje, o taip pat Marianų, Filipinų, Havajų ir Okinavos salose atramos punktų statybos darbams vykdyti skiriama 195.000.000

po piet užėjo manyje didelis noras nubėgti iki kiosko ir nusipirkti naują laikraštį. Sūnų paprašiau, kad pažiūrėtų dukterį, o pats numoviau. Paskiau grįžęs ramiai skaitau laikraštį ir nieko nepastebiu. Grįžta žmona, nori toliau megzti ir pasigenda siūlų kamuolio. Pasiziūriu, jau moterų nebėr, bet atsiradusios kitos senyvos moterėlės. Žmona iš pradžių dar ieško, paskui ima jaudintis ir pradeda verksti. Žinoma, man darosi nemaloni situacija, norėčiau, kad ji dėl tokio nieko neverktų, betgi moterims neįsakys, kada jos gali verksti, o kada negali.

— Kas atsitiko — kreipiasi senyva austrė į žmoną.

— Apvogė. Vyra palikau, jis nuėjo laikraščių, o vaikai pasišalino nuo suolo, ant kurio buvo siūlai ir apvogė.

— Tai? svetimšaliai. Austrai nevagia. Nėra tokių atsitikimų, kad austras vogtų. Priviso dabar tų svetimšalių, kurie vagia, apiplėšinėja...

— Tur būt, kokie jugoslava!... bando pritarti verkslendama žmona.

— Mes jums ką nors dukrelei atnešim, atėikit rytoj tuo pačiu metu — guodė toliau žmoną senyva austrė.

Kitą dieną žmona penktą valandą nuėjo ne dėlto, kad ką nors būtų norėjusi iš austrių gauti, bet tik dėl to, kad patikrintų, ar austrė teisybę sakė. Niekas nepasirodė sodelyje ir joks garbingas vagis neatnešė pavogtų siūlų. Tik po mėnesio ar daugiau žmona mačiusi slėptuvėje, kaip vienos austrės mergytė buvo apvilktą žmonos pilksvos spalvos su taškeliais siūlų megstinuku.

Prakeikti tie svetimšaliai — vagys!

Jei dar kartą gyvenime teks bėgti, tai geriau bėgsiu į pragarą, bet ne į Austriją, biznierių ir savanaudžių kraštą. Tačiau vis tiek Austrijai, kaip mažai tautai, būdamas mažos tautos sūnus, trokštu laisvės ir Nepriklausomybės, nežiūrint jos žmogiško lygmenis ir nesusipratimo, kad reikia nelaimėje ištieti ranką žmogui, nes tokia pat nelaimė gali užgriūti ir iš dalies užgriuvo ir Austrija.

dolerių. Nuolatinį užjūrio atramos punktų, esančių Vokietijoje, Italijoje, Australijoje, Karaičių jūroje ir šiaurės Atlante, įrengimui ir išlaikymui skiriama 319 milijonų dolerių. Kariuomenės manevrams, kurie, kaip numatoma, turės pagerinti kovos techniką, prašoma 10 mil. dolerių. Šiaurės arktikos jūroje operacijos turinčios vykti bendrai su Kanados kariuomene.

Kariuomenės mokslinio reikalams prašoma paskirti 674.000 dol. Kariuomenės cheminiams skyriui reikalaujama 26.104.000 dol. Generolas majoras Aldenas H. Waittas kongresui paaiškino, kad chemijos ir chemijai giminiškose srityse atliktieji bandymai įgalino išvystyti tokias naikinimo ir griovimo jėgas, kurios praėjusio karo šioje srityje pavartotas priemones palieka visai šešėlyje. Savo pranešime jis nurodė, kad atėityje bakteriologinis kariavimo būdas savo galiomybėmis ne kiek neatsiliks nuo atominio karo.

Ateinančiais finansiniais metais JAV kariuomenėje bus vidutiniškai 1.275.000 vyrų.

J. Jašinskas.

Švietimo aktualijomis

Tilgą laiką tyliai dirbusi LTB Švietimo Valdyba, pagaliau, ryžosi pasirodyti viešumai su „Pranešimu švietimo reikalui“ („Mintis“ Nr. 118). Malonu ir džiugu, kad ir „pilkajai masė“ kartais leidžiama ši tą sužinoti apie švietimo reikalų tvarkymą, bet šis pirmasis viešas Švietimo Valdybos pranešimas kai kuriems jaunuoliams-lėms jau suspėjo svaiginantį smūgį trenkti. To smūgio įrankis yra pranešimo 9 punktas, kuriame tarp kitko įrašyti šie žodžiai: „Be švietimo valdybos žinios veikiančių mokyklų pažymėjimai yra nepakankami įstoti į kitą lietuvišką mokyklą ir gali būti bet kur keliamas klausimas jų nepripažinimo“. Kai kurių mokyklų-gimnazijų direktoriai ši punktą labai stropiai vykdo. Jie nėra kalti, nes įsakymas gautas iš aukščiau, bet įsakymų-pranešimų rašytojams pravartu būtų atsiminti štai kas:

1. Kai kuriose stovyklose mokyklas, ypač pradines, steigia pati UNRRA ir toms mokykloms prižiūrėti skiria inspektorius. Jų kontrolėje mokyklos veikia ir jie nustato mokykloms tvarką, mokslo eigą, tikrina mokytojų darbą ir mokinių mokslo pažangumą. Kas bus su tokių mokyklų mokinių išėtojo mokslo pažymėjimais, jei, leis kime, UNRRA-os skirtasis inspektorius nepanorės įsileisti švietimo valdybos vizitatorių mokyklos patikrinti?

2. Pastaruoju metu buvo vykdomas stovyklų pertvarkymas: vienos „išformuotos“ perkeltos į kitas vietas, kitos suglaudintos, trečios praplėstos ir t. t. Šitokius pertvarkymus vykda, laikas nestovi vietoje, o vėl kai ir paaukuoliai turi būti mokslinami. Ar nesutrukdyt laikas ir mokslas dėl pranešime esančio nuostato: „Naujas mokyklas ar klases galima steigti tik tada, kai švietimo įgalotinis nustato, kad yra būtinas reikalas ir pakankamas cenzuotų mokytojų personalas“?

3. Jei kurioje nors stovykloje veikusi ne pagal šitokius nuostatus mokykla išduoda pažymėjimus, kurie jau dabar nepripažįstami, kas yra kaltas: švietimo valdyba, tik dabar paskelbusi pranešimą apie tai, komitetai, tvarką stovyklose bendruomeninį gyvenimą; mokytojai, nepasirūpinę, o gal nė nežinoję, reikalą iš anksto prideramai išsiaiškinti ir sutvarkyti, ar mokiniai, intensyviai mokslo metais mokėsi ir nustatytą programą išėję, išgaminuoti ir gavę mokyklos baigimo pažymėjimus, kurie, nuvykęs į aukštesnę mokyklą, pasirodo, esą beverčiai?

4. Ar tikslu yra nuostatą taikyti praeičiai (nepažymėta, nuo kurio laiko Švietimo Valdybos „Pranešimo“ švietimo reikalui“ devintasis punktas įgyja galios, užtat mokyklų direktoriai juo naudojasi jau dabar) ir ar teisinga skriausti niekuo nedėtus vaikus?

KALTE VERČIA NUMIRĖLIAMS

Nuernbergo procese Fritschės gynėjas suvertė savo kliento atsakingumą nusizudžiusiam Goebelsui.

LYGA JT VEIKLAI REMTI

Londonas. Daugelio kraštų atstovai taikos konferencijos metu Paryžiuje ketina organizuoti kongresą Liuksemburge, kad įsteigtų pasaulinę lygą, kuri skatintų visuomenės domėjimąsi JT darbais ir principais

Atrodo, prie 9 punkto būtina pastaba, kad šis pranešimo punktas tegalioja nuo ateinančių mokslo metų pradžios ar pn.

Švietimo ir profesinio lavinimo darbas kas kart sparčiau vykdomas tremtinių bendruomenėje: įvairūs, kursai, amatų mokyklos, technikos institutai-mokyklos, studijos ir pn. steigiami ir darbas vykdomas plačiai Didelis skaičius mūsų tautiečių, ypač jaunimo, įsigys sau profesiją ir ateityje galės būti naudingi savo tautai ir valstybei. Bet ne visur ir ne visiems prieinamos tokios mokyklos ar kursai: vienur trūksta mokytojų, kitur mokslo priemonių, patalpų ir pn., bet visų svarbiausia kliūtis — kai kuriems mūsų tautiečiams siekti aukštesnio mokslo ar ruoštis kokiai profesijai — **permenkas bendras išsilavinimas.**

(bus daugiau)

BRITANIJOS PROKURORO BAIGIAMOJI KALBA

Didžiosios Britanijos prokuroras Nuernbergo Tarptautiniame Tribunole vakar pradėjo savo baigiamąją kalbą, kurioje pabrėžė, kad teisme neginčijamais faktais, dokumentais ir liudininkų parodymais yra nustatytas kaltinamųjų atsakingumas už 10.000.000 nacionalsocialistinę programą, pagal iš anksto numatytą planą 12.000.000, išžudytų, vokiečiams gyvenamojo ploto paruošimui, nors vokiečių tautos dauguma ir nėra atsakinga už šiais aukas. Todėl kaltinamieji neturėtų jokios teisės protestuoti, jeigu su jais būtų tokia pat būdu pasielgta, kaip kad jie pasielgė su jų nusikaltimui skersai kelio stovintaisiais. Tačiau šio teismo uždavinys

„Raudonieji neutralizuoja Prancūziją“

„Prancūzijos komunistų būvis yra itin savotiškas. Jie naudojami plačia masių parama, dalyvauja vyriausybyje ir — visų svarbiausia — daugelyje ūkio ir politikos gyvenimo šakų turi savo rankose „komandos dalbas“. Tą poziciją jie pasiekė ne valandėles nesulipindami griežtos ir veiksmingos partijos vidujinės diktatūros, kuri labai padidina pozicijos strateginę reikšmę.

Vidaus klausimuose komunistų šūkis tebėra bendradarbiavimas ir atstatymas. Kabineto posėdžiuose jie elgiasi kaip komunistai, tik svarstant pramonės nacionalizavimą arba santykius su Tarybų-s-ga.

Komunistai šiandien neutralizuoja Prancūziją kiekvienam ginče dėl Europos ateities, kur Tarybų s-ga galėtų būti įtraukta su kitomis valstybėmis. Tat visai atvirai yra pripažinęs Bidault. Prancūzijos atstatymas nepajuda iš mirties taško dėl komunistų keliamų streikų kiekvienoje sunkiosios pramonės šakoje, o būdami plačiai įsibrovę į kitus gyvenimo sektorius, jie įsigijo teisę vetuoti Prancūzijos užsienio politikos klausimais.

Prancūzijos politikai įtakos daro ne vien komunistai. Kitas stiprios įtakos šaltinis yra baimė, kad karo atveju tarp sovietų ir Vakarų demokratijų (tą galimybę visi Prancūzijos vadai diskutuoja viešai) „raudonoji armija užimtų Prancūziją ligi pat Bresto“. Ši frazė tolydžio girdėti, kalbant su atsakingais Prancūzijos vyrais.

nėra nei kerštinės teisinės formos davimas, nei vien kaltinamųjų nubaudimas. Tikrasis teismo tikslas yra atgrasymas kitų nuo panašių žygių ateityje, antraip pasaulio visuomenės auklėjimas teisingumo dvasioje. Taigi teismo reikšmė daug didesnė, nei kaltinamųjų nubaudimas už nusikaltimus, kurie niekad nebus atpirti. Pačiam teismui būtų pakakę vieno kito fakto, kad padarytų teisingą sprendimą — tačiau įvairialytei visuomenel tenka atskleisti visą nusikaltimų nuogybę. O jų būta apščiai. Pats partijos įkurimas su neapykanta kitoms tautoms persunkta programa jau buvo nusikaltimas ir linkusių į nusikaltimus telkimas aplink plėšikų vadą Hitlerį. Būtų per sunku net prabėgomis suminėti demagogiškas, veidmainiškas ir drauge brūtalias priemones, siekiant kelio į valdžią. Pakaks peržvelgti atviro, organizuoto ir propaganda paruošto teroro faktų po valdžios perėmimo. Valdžią perėmus, kaip jau teisme buvo išaiškinta, pašalintos visos kliūtys numatytam nusikaltimui siekti. Tuojau užgniauzta žodžio, spaudos ir susirinkimų laisvė, sulikviduotos buvusios opozicijoje demokratinės partijos, jų vadus suklišančią į naikinimo stovyklas, vietoje religijos įvestas vado dieviškas garbinimas ir vietoje kovos su piktu skiepijama neapykanta žydams, suverčiant visus savo nusikaltimus jiems. Įkurtas teroristinis visagalis gestapo, SD ir SS institucijos. Į jų rankas atiduotas visų piliečių likimas. Pakako, kad ir asmeniško susipykimo su visagaliais partijos valios vykdytojais, kad būtų išbrauktas iš gyvųjų tarpo. Taip paralizavus savo žmones pradėta ruošti kitų tautų naikinimui, ir pasiruošus, tautos užpultos viena po kitos iš pasalų, be įprasto tarptautinėje teisėje karo paskelbimo. Kalba bus tiesiama rytoj.

Dabar visuotina tikima, kad po Pergalės dienos komunistai gavo direktyvas iš Maskvos, kuriomis nurodoma jiems laikytis kraštutiniškai nacionalistinės linijos. Prancūziją kankina atavistinė Vokietijos atkūtimo baimė, todėl ji reikalauja sutarpatautinti Paryžių ir Ruhrą. Komunistai padarė ką galėdami, kad tas pastangas parremtų ir tuo būdu, žinoma, atitolintų Prancūziją nuo Amerikos ir Britanijos. Tas direktyvas bevykdydami Prancūzijos komunistai susikerta su Vokietijos komunistais, bet to naudą žino, kam reikia. Prancūzijos komunistas negali su užsieniečiu pakalbėti kelių minučių, nepradėjęs sakyti aištrungų oracijų prieš Vokietiją. „C. Daily Mail“.

Thought • Lithuanian Daily Newspaper • Permitted by UNRRA Team 155 • Atsakingasis redaktorius ir leidėjas J. Vasaitis • Eina kasdien be šventadienių • Memmingenas, Airport, Baltic Camp • Prenumerata mėn. 10 RM • Atskiras numeris 40 pf. • Konto: Volksbank Memmingen e. G. m. b. H., Memmingen (Bayern) Nr. 9149 • Spausdinai: Druckerei- und Verlagsgenossenschaft e. G. m. b. H., Memmingen (Bayern).